

การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

นายวรจิตร มังคะแสน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-458-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016093

1 10304654

A STUDY OF THE OPERATION OF SCHOOL CLUSTER RESOURCE CENTER
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF UDON THANI
PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION

Mr. Worachit Mungkalasaen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-458-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัด
อุตรธานี

โดย

นายวรจิตร มังคละแสน

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์สวัสดิ์ จงกล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรานภัย) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เพรยอก) ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์) กรรมการ

.....
(อาจารย์สวัสดิ์ จงกล) กรรมการ

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วจิตร มังคละแสน : การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี : A STUDY OF THE OPERATION OF
SCHOOL CLUSTER RESOURCE CENTRE UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF UDON THANI PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION : อาจารย์ที่ปรึกษา :
อาจารย์สวัสดิ์ จงกล, 194 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม
จำนวน 151 ฉบับ ไปยังศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน จำนวน 151 ศูนย์ และได้รับแบบสอบถามคืนครบ
ทุกฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการส่วนใหญ่ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและนโยบาย
ของกลุ่มโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ด้วยวิธีการสัมมนา การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารและรายงาน
ที่เกี่ยวข้อง แต่มีบางศูนย์วิชาการยังไม่มี การปฏิบัติ สาเหตุเพราะบุคลากรมารับงานใหม่และงบประมาณ
ไม่เพียงพอ ด้านการวางแผนงานและโครงการ มีการทำแผนงานการผลิตสื่อการเรียนการสอน แผนงาน
การจัดหาวัสดุอุปกรณ์เข้าห้องสมุด และศูนย์สื่อการเรียนการสอน แผนงานการพัฒนาบุคลากรภายในกลุ่ม-
โรงเรียน แต่มีบางศูนย์วิชาการยังไม่มี การปฏิบัติ สาเหตุเพราะบุคลากรรับงานใหม่ งบประมาณไม่พอ และ
ระเบียบปฏิบัติไม่ชัดเจน ด้านการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้วยการ
ผลิตชุดการสอน ให้บริการเครื่องฉายสไลด์ และมีการประสานงานโดยตรงกับศูนย์วิชาการจังหวัดด้วยการ
เยี่ยมสื่อต้นแบบ แต่มีบางศูนย์วิชาการยังไม่มี การปฏิบัติ สาเหตุมาจากบุคลากรมารับงานใหม่ และงบประมาณ
ไม่เพียงพอ ด้านการนิเทศติดตามผลได้รับการนิเทศจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และนิเทศ
โรงเรียนภายในกลุ่มด้วยวิธีการประชุมสัมมนา ด้านการประเมินผลและรายงานผล มีการประเมินผลเมื่อ
เสร็จสิ้นโครงการ และประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นปีการศึกษา แล้วเผยแพร่ผลงานในที่ประชุมกลุ่มโรงเรียน

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ ข้อจำกัดในการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาปฏิบัติงาน
มีน้อย งบประมาณไม่พอ มีข้อจำกัดเรื่องความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง การผลิตสื่อไม่ตรงกับความต้องการ
ของผู้ใช้ และปัญหาความสนใจของครูในการใช้สื่อการเรียนการสอน

ภาควิชา ..... บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ..... นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

WORACHIT MUNGKALASAEN : A STUDY OF THE OPERATION OF SCHOOL CLUSTER RESOURCE CENTRE UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF UDON THANI PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION. THESIS ADVISOR : MR. SWAT CHONGKOL, 194 pp.

The purposes of this study were to study the operation of school cluster resource centres under the jurisdiction of the Office of Udon Thani Provincial Primary Education and to study the problems of the operation of the school cluster resource centres. The researcher sent questionnaires to each of the total 151 school cluster resource centres. All the questionnaires were returned and then analysed by percentage.

Findings: Most of the school cluster resource centres performed their duty by studying and analysing the current conditions, problems, and policies of the school cluster through seminars, interviews, and related documents and reports. Some school cluster resource centres failed to perform this duty and reasoned that their personnel were new to the job and the budgets were not sufficient. In planning and programming, most of the centres had programmes concerning production of instructional media, procurement of materials for the library and instructional media centre, and personnel development in the school cluster. However, some centres failed to do this function for their personnel were new to the job, the budgets were limited, and procedures and rules were not well defined. Concerning the implementation of plans and programmes, this function was carried out by most of the school cluster resource centres. The activities were production of instructional media packages, providing slide projector services, and direct coordination with the provincial resource centre for the loan of model instructional media. Some of the centres did not perform this function as their personnel were new and not ready for the job. With regard to supervisory and evaluation duty, most school cluster resource centres were supervised by the district primary education office and they also performed their supervisory jobs in schools within the school cluster. Supervisory activities were organizing meetings and seminars. Concerning evaluation and reports, they had end of project evaluation, terminal of educational year evaluation. Dissemination of work results was done at the meetings of school cluster committees.

Most of the problems found in the school cluster resource centres were limitations of data collection and analysis, insufficiency of time and budgets, and limited cooperation from concerned personnel. In addition, instructional media produced did not meet the requirements of users, while teachers were not keen in using instructional media.

ภาควิชา ..... บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ..... นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต *Worachit Mungkalasaen*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Swat Chongkol*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์สวัสดิ์ จงกล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และแก้ไขข้อบกพร่องมา โดยตลอด ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เพรยอศ ซึ่งช่วยกรุณาชี้แนะให้มองเห็นแนวทางการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้สละเวลาตรวจแก้ไขแบบสอบถาม และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ อาจารย์สมยศ มีเชษฐ์ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ในจังหวัดอุดรธานี และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณแม่ พันเอกจ่านง และคุณวัลลีย์ มังคะแสน โดยเฉพาะคุณกรรมธิการ อูปเงิน และคุณยงบุษ เกษสาคร คุณชจิร คุณนันทิยา ชัยนิคม ตลอดจนคุณพลศรี มังคะแสน และลูก ๆ ที่เป็นกำลังใจให้การสนับสนุนด้วยดีมาตลอด

ขอคุณความคิดของท่านทั้งหลายที่กล่าวมาโปรดไต่บันดาลให้ท่าน และผู้เกี่ยวข้องจงประสบแต่ความสุขความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอันเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ ตลอดไปเทอญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	9
ประโยชน์ของการวิจัย.....	9
คำนิยามศัพท์.....	10
วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	11
การสร้างเครื่องมือการวิจัย.....	11
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	12
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	13
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	13
ลำดับขั้นตอนในการ เสนอผลการวิจัย.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ความหมายและความสำคัญของศูนย์วิชาการ.....	16
ภารกิจของศูนย์วิชาการ.....	17

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

ความเป็นมาของโครงการ โครงการพัฒนาคุณภาพการ	
ประถมศึกษา (คพศ.๗).....	20
วัตถุประสงค์.....	21
องค์ประกอบของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน.....	22
บทบาทหน้าที่ของศูนย์วิชาการ.....	23
การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบาย	
กลุ่มโรงเรียน.....	26
การวางแผนงาน.....	29
การดำเนินงานตาม โครงการและการนำไปใช้.....	34
การนิเทศ.....	44
การประเมินผล.....	48
ระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วย	
กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2529.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	63
วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
ประชากร.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
สถิติในการวิจัย.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล.....	69
การวิเคราะห์สภาพศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน...	76
ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน.....	78
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน.....	120
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ.....	136
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	136
วิธีดำเนินการวิจัย.....	136
สรุปผลการวิจัย.....	137
อภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะ.....	146
ขอเสนอแนะ.....	156
บรรณานุกรม.....	158
ภาคผนวก.....	164
ประวัติผู้เขียน.....	194

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป และได้รับกลับคืน.....	66
2	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามสถานภาพ.....	70
3	จำนวนและร้อยละของสภาพศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน.....	76
4	จำนวนและร้อยละของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนที่ศึกษาและ วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และนโยบายกลุ่มโรงเรียน.....	79
5	จำนวนและร้อยละของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนที่วางแผนงาน/ โครงการ.....	87
6	จำนวนและร้อยละของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนที่ดำเนินงาน ตามแผนงาน/โครงการ และการนำสื่อไปใช้.....	95
7	จำนวนและร้อยละของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนที่ดำเนินการ นิเทศติดตามผล.....	112
8	จำนวนและร้อยละของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียนที่ดำเนินการ ประเมินผล.....	116
9	จำนวนและร้อยละของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน ที่ดำเนินการ เผยแพร่ผลงานของศูนย์วิชาการ.....	119
10	จำนวนและร้อยละของปัญหาในการศึกษาและวิเคราะห์สภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ.....	121
11	จำนวนและร้อยละของปัญหาในการวางแผนงาน/โครงการ.....	123
12	จำนวนและร้อยละของปัญหาในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ ของศูนย์วิชาการ.....	125

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	จำนวนและร้อยละของปัญหาในการนิเทศติดตามผล.....	127
14	จำนวนและร้อยละของปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบ.....	128
15	จำนวนและร้อยละของปัญหาเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียน การสอน.....	130
16	จำนวนและร้อยละของปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการสื่อการเรียน การสอน.....	132
17	จำนวนและร้อยละของปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมกำกับ.....	134
18	จำนวนและร้อยละของปัญหาเกี่ยวกับการรายงานผลการปฏิบัติงาน	135